
**SVETOVNI DAN VARNOSTI PACIENTOV
TOREK, 17. SEPTEMBER 2019**

VARNOST PACIENTOV: PREDNOSTNA NALOGA VSEH V ZDRAVSTVU
Letošnji moto SZO: »Govorite o varnosti pacientov«

IZJAVA OB PRVEM SVETOVNEM DNEVU VARNOSTI PACIENTOV

Svetovna zdravstvena organizacija je prvič letos 17. september 2019 razglasila za Mednarodni dan varnosti pacientov.

Svetovni dan varnosti pacientov bomo obeležili v Univerzitetnem kliničnem centru (avla glavne stavbe) s postavitvijo posterjev in našo aktivno udeležbo od 9. do 18. ure. Sodelovali bodo tudi predstavniki pacientov. Ob 10.30 je predvidena izjava za javnost.

SZO predlaga, da ta dan obeležimo tudi barvno, z oranžno barvo. Županu Mestne občine Ljubljana smo posredovali pobudo, da bi v ta namen osvetlili grad, opero, Prešernov trg z oranžno osvetlitvijo. S takšnim obeležjem bomo postavili našo prestolnico ob bok največjim metropolam .

O dogodku bomo obvestili SZO in MZ, ki je tudi pobudnik aktivnosti ob mednarodnem dnevu.

Države članice WHO so se zavezale, da bodo varnost pacientov priznale kot ključno zdravstveno prednostno nalogo in se strinjale, da bodo ukrepale za zmanjšanje varnostnih odklonov v zdravstvenih ustanovah. Gre za:

- povečevanje usklajenih globalnih ukrepov za varnost pacientov,
- uvedbo ukrepov za zmanjševanje preprečljivih varnostnih odklonov,
- ozaveščanje voditeljev in ostalih zaposlenih pri vseh izvajalcih zdravstvene dejavnosti,
- ozaveščanje javnosti in medijev o ključnih vprašanjih v povezavi z varnostjo pacientov,
- razvijanje in preizkušanje novih pobud za izboljšanje varnosti pacientov in
- pomoč pacientom, da prispevajo k lastni varnosti.

Da bi spodbudili odprto komunikacijo za učenje iz varnostnih odklonov in poudarili pomen varnosti pacientov, je slogan za svetovni dan varnosti pacientov 2019 „**Govorite o varnosti pacientov!**“.

S ponosom lahko zapišemo, da smo se tega problema že leta 2004 lotili tudi v UKC Ljubljana, ko je multiprofesionalna skupina postavila temelje Sistema upravljanja z odkloni in tveganji in ga leta 2008 tudi vpeljala v prakso. V našem zavodu si že desetletje prizadevamo za sistematično izboljševanje varnosti pacientov; pomeni manj neželenih odklonov in tveganj za paciente ter posledično čim boljši izidi zdravljenja.

Skrb za varnost pacientov ni nekaj novega, saj se v mnogih državah, predvsem državah razvitega sveta, s tem ukvarjajo že debelo desetletje in marsikje dan varnosti pacientov obeležujejo že vrsto let. Zakaj je torej potrebno poudariti, da mora postati varnost pacientov globalna prioriteta v zdravstvu? Očitno je problem varnosti pacientov precej trši in zahtevnejši oreh, kot si večina to predstavlja. Kljub velikim naporom in tudi opaznim spremembam na področju varnosti pacientov v najrazvitejših državah, z doseženim še niso zadovoljni. Kakšno je stanje tam, kjer se s to problematiko

do sedaj niso veliko ukvarjali ali jo celo ignorirali, lahko le ugibamo. Zadnji dokazi kažejo, da to ni dobro, zato je skrajni čas, da se s tem globalno soočijo in spopadejo vsi, ki so pri tem vpleteni, zdravstvene organizacije, zdravstvena politika, zdravstveno osebje, pacienti in njihovi svojci ali zastopniki. Tudi slogan prvega svetovnega dneva varnosti pacientov je poveden, »Govorite o varnosti pacientov«, saj je odkrita, odprta komunikacija o neželenih dogodkih pri zdravstveni obravnavi pomemben element varnostne kulture.

Večina se do nedavna ni zavedala, kakšne pasti in nevarnosti se skrivajo pri zdravstveni obravnavi pacientov in da predstavlja bolnišnično zdravljenje za paciente neprimerno večje tveganje kot potovanje z letalom. Zadnji podatki o varnosti v letalstvu kažejo, da je tveganje za letalsko nesrečo 1 na 11 000 000 poletov! V nedavno objavljene publikaciji (2018) »Crossing the Global Quality Chasm: Improving Health Care Worldwide« so zapisali, da se v državah z majhnimi ali srednje velikimi prihodki zaradi slabe zdravstvene obravnave v bolnišnicah zgodi 134 milijonov neželenih dogodkov, zaradi česar umre 2,6 milijona ljudi/leto, kar naj bi predstavljalo 10-15% vseh smrti! Stroški, ki naj bi zaradi tega nastali pa so vrtočlavih 42 milijard dolarjev/leto!

Kako je vendar to mogoče, saj je skrb za varno obravnavo pacienta logična in vgrajena naravnost zdravstvenega osebja in gotovo tudi vodstev bolnišnic in drugih zdravstvenih ustanov? Do neželenih dogodkov/odklonov pride največkrat takrat, ko je zdravstvena obravnava pacienta zastavljena najbolj skrbno in po pravilih stroke in to se dogaja po vseh bolnišnicah v svetu. Neželeni dogodek zaradi malomarne obravnave je res izjemen. Nesporno je dejstvo, da se neželenim dogodkom pri zdravstveni obravnavi zaradi narave delovanja človekovih možganov enostavno ni mogoče v celoti izogniti. Lahko pa njihovo pojavnost s pravilnim pristopom, z razvijanjem, s spodbujanjem in gojenjem varnostne kulture in varnostnega okolja pomembno zmanjšamo!

Večina, tudi mnogi zdravstveni delavci sami se ne zavedajo kompleksnosti, ki jo predstavlja zdravstvena obravnava v bolnišnici in slabo je, kadar se tega ne zaveda tudi vodstvo. Koliko različnih sistemov in procesov se prepleta v bolnišnici! V bolnišnicah, kjer so prišli z razvojem varnostne kulture najdlje, procese in sisteme neprestano preverjajo in izboljšujejo. Izkušnje v državah, kjer se najdlje ukvarjajo z varnostno kulturo so pokazale, da so neželeni dogodki/odkloni v bolnišnicah v cca 80% povezani z slabostmi v sistemih in procesih. To so torej dogodki, ki bi jih lahko preprečili, če bi sistemske in procesne napake popravili in sisteme in procese izboljšali. Neželene dogodke/odklone je torej potrebno vedno obravnavati z največjo skrbnostjo, brez iskanja krivcev pač pa z iskanjem pravih vzrokov in oblikovanjem ukrepov, ki naj bi take dogodke v bodoče preprečili ali njihovo pojavnost čim bolj omejili. V mnogih bolnišnicah po svetu so zato razvili načine sporočanja (razvoj posebnega informacijskega sistema), ki je prostovoljno, anonimno, temelječe na zaupnosti in nekaznovanosti, neodvisno od drugih kazenskih postopkov in obravnavanja odklonov. Izobrazili so tudi zdravstveno osebje o tem, kako ravnati po nastanku odklona. Izobraženo zdravstveno osebje ve, kako je potrebno pacienta zaščititi in omejiti škodo zaradi nastalega odklona. O samem odklonu se na primeren način pogovori s pacientom/svojci in se pacientu za to tudi opraviči. V timu se o vsakem odklonu o tem pogovorijo (izpeljejo varnostni pogovor), skušajo dogodek čim bolj natančno pojasniti in oblikovati ukrepe.

Razglasitev Svetovnega dneva varnosti pacientov sprejemamo kot dodatno spodbudo za nadaljnji razvoj in izboljševanje kulture varnosti v zdravstvenem sistemu.